

O B S A H

Úvod	17
Skratky	19

PRVÁ ČASŤ

I. kapitola: PRÁVO, JEHO ŠTRUKTÚRA A SYSTÉM

§ 1. Pojem právo	23
§ 2. Štruktúra rímskeho práva	25
§ 3. Systém rímskeho súkromného práva	27

II. kapitola: PRAMENE RÍMSKEHO PRÁVA

§ 4. Zákon XII tabúl'	33
§ 5. Magistrátska jurisdikcia prétora	35
1. Prétor	35
2. Prétor a ius civile	36
3. Prétor a edikt	38
§ 6. Jurisprudencia	39
A. Všeobecne	39
B. Predklasickí právnici	41
C. Raní klasici	45
D. Vrcholní klasici	47
E. Neskorí klasici	56
§ 7. Justiniánska kodifikácia práva	61
A. Codex	61
B. Digesta	61
C. Institutiones	66
D. Codex repetitiae praelectionis	67
E. Novellae	68

III. kapitola: RÍMSKE PRÁVO V STREDOVEKU A V NOVOVEKU

§ 8. Vedecké spracovávanie rímskeho práva	70
1. Glosátorská škola	70
2. Komentátorská škola	71
3. Humanisti a elegantná jurisprudencia	72
4. Škola prirodzeného práva a usus modernus pandectarum	72
5. Škola historickoprávna	73
6. Interpoláčna škola	74
7. Rímsko-grécka škola	74
8. Škola antických právnych dejín	74
9. Moderná kritická škola	74
10. Škola socialistickej právnej romanistiky	75

§ 9.	Rímske právo v západnej Európe	76
1.	Germánske štáty	76
2.	Anglicko	78
3.	Francúzsko	78
4.	Nemecko	80
5.	Holandsko	80
§ 10.	Rímske právo na východe	81
1.	Byzancia	81
2.	Rusko	82
§ 11.	Rímske právo v Čechách a na Slovensku	84
A.	Čechy	84
B.	Slovensko	89
§ 12.	Význam rímskeho práva	93

DRUHÁ ČASŤ

IV. kapitola: OSOBNÍ PRÁVO

Všeobecne	95
§ 13. Subjekty rímskeho práva	95
A. Fyzické osoby	96
1. Právni postavení svobodných osob	96
2. Právni postavení cizinců	98
3. Právni postavení propuštěnce	98
Rekapitulace	98
B. Právnícké osoby	99
1. Korporace	100
2. Nadace	100
Rekapitulace	101
§ 14. Otroci	102
1. Vývoj	102
2. Důvody vzniku otroctví	102
3. Právni postavení otroka	103
4. Propouštění z otroctví	104
Rekapitulace	105
§ 15. Způsobilost k právnímu jednání	105
1. Omezení způsobilosti k právnímu jednání	106
A. Věk	106
B. Duševní choroba	107
C. Marnotratnost	107
D. Ženy	107
E. Ztráta cti	107
Rekapitulace	108
2. Poručníctví a opatrovnictví	108
A. Tutela	109
a) Tutela impuberum	109
b) Tutela mulierum	111
B. Cura	112
a) Cura furiosi	112

b) Cura debilium	112
c) Cura prodigi	112
d) Cura minorum	112
e) Curator ventris	112
Rekapitulace	113

V. kapitola: RODINNÉ PRÁVO

Všeobecně	116
§ 16. Agnátské příbuzenství	116
1. Pater familias	117
Patria potestas	118
A. Pojem	118
B. Obsah otcovské moci	118
C. Povinnost nositele moci	118
D. Ochrana práv nositele moci	118
E. Ochrana proti zneužití moci hlavou rodiny	119
F. Vznik otcovské moci	119
G. Zánik otcovské moci	120
Rekapitulace	122
2. Právní vztahy mezi rodiči a dětmi	123
Majetková práva dětí podřízených otcovské moci	123
Peculium	123
§ 17. Kognátské příbuzenství	124
1. Linie pokrvního příbuzenství	125
a) Linea directa	125
b) Linea transversa	126
2. Stupně příbuzenství ze strany otce	127
3. Stupně příbuzenství ze strany matky	128
§ 18. Soužití muže a ženy	129
A. Římské manželství	129
1. Manželská smlouva	129
2. Druhy manželství	130
3. Formy uzavírání manželství	130
4. Právní účinky manželství	131
5. Lex Julia et Papia Poppaea	131
6. Překážky manželství	131
7. Zánik manželství	132
8. Uzavření nového manželství	133
B. Majetková práva mezi manželi	133
1. Darování mezi manželi	134
2. Věno	134
Rekapitulace	137
C. Další formy soužití muže a ženy	138
1. Concubinatus	138
2. Contubernium	138

VI. kapitola: DĚDICKÉ PRÁVO

§ 19. Základní pojmy	139
§ 20. Struktura dědického práva	143
§ 21. Dědická posloupnost testamentární	143
A. Základní znaky	144
B. Zásady platného testamentu	144
C. Druhy testamentů	145
D. Dědení proti testamentu	147
E. Vydědění	147
F. Dědická substituce	147
G. Zrušení testamentu	148
H. Dědické žaloby	149
§ 22. Dědická posloupnost intestátní	149
A. Delačním důvodem je zákon	149
B. Hereditas legitima	150
C. Bonorum possessio	151
D. Vztah mezi hereditas a bonorum possessio	152
E. Novely 118 a 127	152
§ 23. Jiná pořízení mortis causa	153
A. Legatum	153
B. Fideicomissum	154
C. Universální fideikomis	155
D. Opatření směřující k omezení odkazů	155
E. Donatio mortis causa	156

VII. kapitola: VECNÉ PRÁVO

§ 24. Pojem a podstata vecného práva	159
§ 25. Druhy vecných práv	160
§ 26. Rozdelenie vecí	161

POSSESSIO

§ 27. Pojem držba	164
1. Detencia a držba	164
2. Držba a vlastnícke právo	165
3. Dôvody ochrany držby	166
Exkurz: Držba a vlastnícke právo v prameňoch	168
§ 28. Druhy držby	169
§ 29. Nadobudnutie detencie a držby	172
§ 30. Derivatívne spôsoby nadobudnutia držby	173
§ 31. Nadobudnutie držby tretími	175
§ 32. Trvanie a zánik držby	176
§ 33. Ochrana držby	177
§ 34. Súhrnný prehľad o držbe	182

A. IURA IN RE PROPRIA

DOMINIUM

§ 35. Pojem a obsah vlastníckeho práva	183
§ 36. Druhy vlastníckeho práva	184
§ 37. Obmedzenia vlastníckeho práva	185
§ 38. Spoluvlastníctvo	188
§ 39. Nadobudnutie vlastníckeho práva.	189
§ 40. Derivatívne spôsoby nadobudnutia vlastníckeho práva	190
1. Mancipatio	190
2. In iure cessio	191
3. Traditio ex iusta causa	192
§ 41. Originárne spôsoby nadobudnutia vlastníckeho práva	195
1. Occupatio	195
2. Accessio	197
3. Confusio a commixtio	199
4. Specificatio	200
5. Fructus	202
§ 42. Usucapio (vydržanie)	203
§ 43. Strata vlastníckeho práva	206
§ 44. Ochrana vlastníckeho práva.	207
1. Rei vindicatio	208
2. Actio Publiciana	213
3. Actio negatoria	215
§ 45. Súhrnný prehľad o vlastníckom práve	217

B. IURA IN RE ALIENA

§ 46. Vecné práva užívacie	219
1. Servitutes	219
A. Servitutes praediales	220
B. Servitutes personales	222
2. Emphyteusis	223
3. Superficies	224
§ 47. Vecné práva garančné	225
1. Fiducia	226
2. Pignus	227
3. Hypotheca	228
§ 48. Predpoklady vzniku záložného práva	228
§ 49. Predmet záložného práva	229
§ 50. Obsah záložného práva	230
§ 51. Viacnásobný záloh veci	232
§ 52. Zánik záložného práva	234
§ 53. Právna ochrana záložného práva	235
§ 54. Súhrnný prehľad o vecných právach k cudzej veci	237

VIII. kapitola: ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

A. VŠEOBECNÁ ČASŤ

§ 55. Pojem a podstata záväzkového práva	239
§ 56. Druhy záväzkov	241
§ 57. Dôvody vzniku záväzkov	
1. Contractus	243
a) Pojem právny úkon	244
b) Vzťah medzi kontraktom a právnym úkonom	245
c) Náležitosti právneho úkonu	249
ca) Spôsobilosť právne konať	249
cb) Vôľa konajúceho	249
cba) Vedomá nezhoda vôle s prejavom	250
cbb) Nevedomá nezhoda vôle s prejavom	251
cc) Obsah právneho úkonu	254
cca) Nemožnosť plnenia	254
ccb) Nedovolenosť plnenia	254
ccc) Prvky právneho úkonu	255
A. Condicio	256
B. Dies	259
C. Modus	260
d) Následky vadného právneho úkonu	260
da) Druhy neúčinnosti právneho úkonu	260
db) Konkretizácia následkov vadnosti	261
dc) Konvalidácia a konverzia	262
Súhrnný prehľad náuky o právnom úkone	264
2. Delictum	265
3. Variae causarum figurae	266
4. Contractus innominati	267
5. Pactum	268
§ 58. Subjekty záväzkov	269
Pluralita subjektov	270
Delené záväzky	270
Kumulatívne záväzky	271
Solidárne záväzky	271
Adpromissio	273
Mandatum qualificatum	277
Constitutum debiti alieni	277
Intercessio	278
Cessio	278
Adstipulatio	279
§ 59. Obsah záväzkov	280
1. Možné plnenie	280
2. Dovolené plnenie	282
3. Plnenie v prospech konajúceho	282
4. Určité plnenie	283
5. Plnenie ocniteľné v peniazoch	283
§ 60. Záväzky podľa druhu plnenia	283

Generické a individuálne plnenie	283
Deliteľné a nedeliteľné plnenie	284
Určité a neurčité plnenie	285
Alternatívny záväzok a alternatívna možnosť	285
Hlavné a vedľajšie plnenie	286
1. Arrha (závdavok)	286
2. Usurae (úroky)	287
3. Poena conventionalis (zmluvná pokuta)	287
Primárne a sekundárne plnenie	288
Mora (omeškanie)	289
Damnum (škoda)	290
§ 61. Zodpovednosť dlžníka	292
1. Dlh a zodpovednosť	292
2. Zodpovednosť za zavinenie	293
A. Deliktuálna zodpovednosť	293
B. Kontraktuálna zodpovednosť	294
a) Zodpovednosť za dolus	295
b) Zodpovednosť za culpa	295
c) Zodpovednosť za náhodu	296
d) Zodpovednosť za kustódiu	296
§ 62. Zánik záväzkov	299
I. Zánik záväzkov podľa ius civile	300
A. Solutio (splnenie)	300
B. Odpustenie dlhu	305
C. Novatio (obnova záväzku)	305
D. Odpadnutie subjektu	308
E. Confusio (splynutie)	308
F. Dodatočná nemožnosť plnenia	308
G. Concursus causarum	309
H. Ostatné civilné spôsoby zániku	309
II. Zánik záväzkov podľa prétorského práva	309
A. Compensatio	309
B. Ostatné spôsoby	311
§ 63. Súhrnný prehľad o záväzkovom práve - Všeobecná časť	312

B. OSOBITNÁ ČASŤ

I. Obligationes ex contractu

§ 64. Reálne kontrakty	315
A. Mutuum (pôžička)	315
Predpoklady vzniku pôžičky	316
a) Consensus	316
b) Datio	316
ba) Prikázaná pôžička	317
bb) Dohodnutá pôžička	317
bc) Contractus mohatrae	317
Druhy pôžičky	318

a) Foenus nauticum (námorná pôžička)	318
b) SC Macedonianum	318
Právne následky pôžičky	319
B. Commodatum (vypožičanie)	320
Predmet vypožičania	322
Povinnosti kontrahentov	322
Právna ochrana pri vypožičaní	323
Právne následky vypožičania	324
C. Depositum (úschova)	325
Predmet úschovy	326
Povinnosti kontrahentov	326
Právna ochrana pri úschove	327
Druhy úschovy	327
a) Depositum miserabile	327
b) Depositum sequestre	327
c) Depositum irregulare	328
Nepravidelná úschova a pôžička	329
Právne následky úschovy	330
Úschova a vypožičanie	330
D. Pignus (ručný záloh)	331
Predmet ručného zálohu	332
Povinnosti kontrahentov	332
Právna ochrana pri úschove	333
Druhy ručného zálohu	333
a) Pignus irregulare	333
b) Pignus Gordianum	333
Právne následky ručného zálohu	334
§ 65. Verbálne kontrakty	334
A. Stipulatio (stipulácia)	335
Použitelnosť stipulácie	336
Právna ochrana stipulácie	338
Stipulácia a písomná forma	338
B. Dotis dictio (sľub poskytnúť veno)	339
C. Promissio operarum (sľub prepustenca)	339
§ 66. Literálne kontrakty	
A. Nomen transcripticium	340
B. Syngrafa a chirograf	341
§ 67. Konsenzuálne kontrakty	
A. Emptio venditio (kúpa)	341
1. Vznik zmluvy	343
a) Predmet kúpy	344
b) Kúpna cena (pretium)	345
2. Prevod vlastníckeho práva	346
a) Prevod vlastníckeho práva k predmetu kúpy	346
b) Prevod vlastníckeho práva ku kúpnej cene	349
3. Zodpovednosť predávajúceho za právne vady (evikcia)	349
Právne následky evikcie	350
4. Zodpovednosť predávajúceho za fyzické vady	351
a) Ius civile	352

b) Ius honorarium	353
5. Zodpovednosť za nebezpečenstvo (periculum)	354
6. Zodpovednosť kupujúceho	357
7. Pacta adiecta	358
a) In diem addictio	358
b) Lex commissoria	359
c) Pactum displicentiae	359
d) Pactum de retroemendo	361
e) Ius protimiseos	361
B. Locatio conductio	362
a) Locatio conductio rei (nájom)	363
1. Vznik zmluvy	364
a) Predmet nájmu	364
b) Nájomné	364
2. Zodpovednosť prenajímateľa	365
3. Zodpovednosť nájomníka	366
4. Právne následky nájmu	367
5. Sublocatio	367
6. Ukončenie nájmu	367
b) Locatio conductio operarum (pracovná zmluva)	368
1. Vznik zmluvy	369
a) Predmet pracovnej činnosti	369
b) Mzda	369
2. Zodpovednosť zamestnávateľa	370
3. Zodpovednosť zamestnanca	370
c) Locatio conductio operis (zmluva o diele)	371
1. Vznik zmluvy	372
a) Zhotovenie diela	372
b) Odmena	372
2. Zodpovednosť zhotoviteľa	372
3. Zodpovednosť objednávateľa	373
4. Lex Rhodia de iactu	374
5. Locatio conductio irregularis	374
C. Mandatum (príkazná zmluva)	375
1. Vznik zmluvy	376
Obstaranie záležitosti	376
a) Bezodplatné obstaranie	376
b) Obstaranie v cudzom záujme	376
2. Mandatum a zastúpenie	377
3. Zodpovednosť mandatára	378
4. Zodpovednosť mandanta	378
5. Ukončenie mandátu	379
D. Societas (spoločenská zmluva)	379
1. Vznik zmluvy	380
2. Druhy spoločenských zmlúv	381
3. Zodpovednosť spoločníkov	381
4. Societas a korporácia	382
5. Trvanie spoločnosti	382
6. Zánik spoločnosti	383

§ 68. Inominátne kontrakty	384
Problém subsumpcie	385
a) Permutatio (výmena)	386
b) Aestimatum (starinárska zmluva)	387
Právna ochrana	387
§ 69. Pacta (neformálne dohody)	389
1. Pacta praetoria	389
a) Constitutum debiti	389
b) Receptum nautarum cauponum et stabulariorum	390
c) Receptum arbitrii	391
d) Receptum argentarii	392
2. Pacta legitima	392
§ 70. Donatio (darovanie)	392
1. Obmedzenie darovania	393
a) Lex Cincia	393
b) Zákaz darovania medzi manželmi	393
c) Odvolanie darovania	393
2. Druhy darovania	394
a) Darovanie medzi manželmi	394
b) Darovanie pre prípad smrti	394

II. Obligationes quasi ex contractu

§ 71. Negotiorum gestio	395
1. Vznik bezpríkazného konania	396
2. Zodpovednosť obstarávateľa	397
3. Zodpovednosť zainteresovaného	397
§ 72. Conditiones	397
1. Všeobecné pravidlá	398
2. Condictio indebiti	399
3. Condictio causa data causa non secuta	400
4. Condictio ob causam finitam	400
5. Condictio ob turpem causam	400
6. Condictio ob iniustam causam	401
7. Condictio furtiva	402
8. Condictio sine causa	402
§ 73. ADJEKTICKÁ ZODPOVEDNOSŤ	402
1. Actio de peculio	404
2. Actio de in rem verso	405
3. Actio quod iussu	405
4. Actio institoria	406
5. Actio quasi institoria	406
6. Actio exercitoria	406

III. Obligationes ex delicto

A. Delikty podľa civilného práva

§ 74. Furtum (krádež)	408
1. Pojem	408
2. Predpoklady krádeže	408
3. Žaloby z krádeže	410
§ 75. Rapina (lúpež)	411
§ 76. Damnum iniuria datum (bezprávne poškodenie)	411
1. Predpoklady bezprávneho poškodenia	412
a) Majetková škoda	412
b) Spôsobenie škody	414
ba) Typické konanie	414
bb) Aktívne konanie	415
bc) Kauzálne konanie	415
bca) Prerušená kauzalita	415
bcb) Kumulatívna kauzalita	416
bcc) Alternatívna kauzalita	416
c) Protiprávnosť	417
ca) Nutná obrana	417
cb) Krajná núdza	417
cc) Dovoľená svojpomoc	418
cd) Privolenie poškodeného	418
ce) Osobitné splnomocnenie právnym poriadkom	418
d) Zavinenie	419
da) Dolus a culpa	419
db) Dôvody vylučujúce zavinenie	420
dc) Spoluzavinenie poškodeného	420
2. Žaloby z bezprávneho poškodenia	421
a) Actio legis Aquiliae	421
b) Konkurencia žalôb	421
§ 77. Iniuria (urážka osobnosti)	424

B. Delikty podľa honorárneho práva

§ 78. Dolus	426
§ 79. Metus	429
§ 80. Fraus creditorum	430

C. Noxálna zodpovednosť

§ 81. Noxálne žaloby	431
----------------------------	-----

IV. Obligationes quasi ex delicto

§ 82. Iudex, qui litem suam fecit	433
§ 83. Actio de deiectionis vel effusis	433
§ 84. Actio de posito vel suspenso	433
§ 85. Zodpovednosť lodníkov, hostinských a koniarov	434
§ 86. Actio de pauperie	434
§ 87. Súhrnný prehľad o záväzkovom práve. Osobitná časť	435

IX. kapitola: PROCESNÉ PRÁVO

A. Základné pojmy a princípy rímskeho civilného procesu

§ 88. Základná charakteristika rímskeho procesu	439
§ 89. Prehľad vybraných latinských procesnoprávných pojmov a ich skrátený výklad	440
§ 90. Výklad niektorých právnych pravidiel a stanovísk	442
§ 91. Základné druhy rímskeho civilného procesu	443

B. Actiones

§ 92. Členenie žalôb	
1. Actiones in rem a actiones in personam	445
2. Actiones stricti iuris a actiones bonae fidei	446
3. Actiones ex contractu a actiones ex delicto	447
4. Actiones perpetuae a actiones temporales	447
5. Actiones directae a actiones utiles	448
6. Actiones privatae a actiones populares	449
7. Actiones civiles a actiones honorariae	450
8. Actiones rei persecutoriae, actiones poenales a actiones mixtae .	451
§ 93. Konkurencia a kumulácia žalôb.....	452

C. Legisakčný proces

§ 94. Rozhodujúce žaloby legisakčného procesu	454
§ 95. Exekučné žaloby legisakčného procesu	455

D. Formulový proces

§ 96. Zánik legisakčného procesu. Formulový proces ako štandardná forma procesnej ochrany	457
§ 97. Orgány súdnej ochrany vo formulovom procese	458
1. Súdni magistráti	458
2. Prétor a edikt	459
3. Zodpovednosť magistráta a sudcu	460
§ 98. Formy procesného zastúpenia	461
§ 99. Denegatio	462
§ 100. Litis contestatio	463
1. Charakteristika	463

2. Pozitívne účinky litiskontestácie	464
3. Vylučujúci účinok litiskontestácie	465
§ 101. Žalobná formula	466
1. Hlavné časti žalobnej formuly	466
2. Vedľajšie časti žalobnej formuly	467
§ 102. Exceptiones	468
1. Charakteristika a rozdelenie	468
2. Exceptio rei iudicatae vel in iudicium deductae	469
§ 103. Sententia	470
1. Členenie rozsudkov	470
2. Právoplatnosť rozsudku	471
§ 104. Exekúcia	473

E. Osobitné typy konania v klasickom práve

§ 105. Interdiktné konanie	474
§ 106. Missio in possessionem	475
§ 107. Restitutio in integrum	476
§ 108. Extraordinaria cognitio v klasickom práve	477

F. Kogničný proces

§ 109. Zánik formulového procesu. Kogničný proces ako univerzálny spôsob procesnej ochrany	478
§ 110. Premlčanie	479
§ 111. Appellatio	480

G. Osobitné typy konania v poklasickom a justiniánskom práve

§ 112. Reskriptový proces	482
§ 113. Sumárny proces	483